

Utfordrer språket om annerledeshet

PUBLISERT 5. april 2011

Julia Kristeva, Eivind Engebretsen | **Annerledeshet** Sårbarhetens språk og politikk, Gyldendal Akademisk, 2010. 293 sider

Annerledeshet – Sårbarhetens språk og politikk er som tittelen angir en bok der begrepene, ikke menneskene, står i fokus. Bokas overordnede ambisjon er å forflytte kjente grenser og kategorier med hensyn til begrepet annerledeshet, og utfordre leseren til «å tenke *på* kategorier som vi vanligvis tenker *med*» (s.13). Som psykolog i klinisk arbeid med mennesker som oppleves eller opplever seg som synlig annerledes, var jeg derfor sugen på å utfordres av bokas tematikk, og håpet på en aldri så liten gevinst i form av nye innfallsvinkler som kunne kommet det kliniske arbeidet til gode.

«Personlig savnet jeg undring rundt hvordan språket også belyser eller synliggjør allerede etablerte holdninger og tenkesett»

Språkfilosofi og psykoanalyse

Boka sentreres om Kristevas språkfilosofiske og psykoanalytiske tilnærming til hva annerledeshet hos andre gjør med oss. Den er likevel mye mer enn en drøfting av

annerledeshet fra et psykoanalytisk perspektiv. De ulike kapittelforfatterne tar oss med gjennom et landskap av begreper knyttet til annerledeshet og sårbarhet, og drøfter disse ut fra sine ulike faglige perspektiver (språkpolitisk, filosofisk, sosiologisk, pedagogisk, helsefaglig).

Vi møter Ibsens lille Eyolf, og er innom den norske skolen. I kapittelet «Annerledeshet og omsorg – erfaringsnære relasjoner» reflekterer Kristin Heggen over sin relasjon til en nær venninne som lider av Alzheimer, og tar oss med på en personlig reise der hun utforsker sin egen indre uro i møtet med det som er annerledes.

Flere av kapitlene bygger på en konstruktivistisk forståelse av språket, og presenterer dermed språket vårt primært som brillene vi ser med. I dette perspektivet vil språket kunne være et redskap som kan bidra til å endre nettopp vårt syn på det som er annerledes. Bokas prosjekt om å utfordre våre kategorier og begreper, samt det å skape økt bevissthet rundt betydningen og konsekvensene av disse, er viktig. Som psykologer bruker vi jo nettopp språket – i vid forstand – til å skape relasjon, og vi trenger dermed å være oss språket vårt bevisst. Personlig savnet jeg imidlertid undring rundt hvordan språket også belyser eller synliggjør allerede etablerte holdninger og tenkesett, og hvordan marginalisering av mennesker som er annerledes, ikke bare skapes som et resultat av ordene vi bruker.

Utfordrer

Boka presenteres som en dialog med Kristevas teorier om språk og sårbarhet. Selv om kapittelforfatternes «dialog» med denne teorien noen ganger virker litt kunstig, bidrar dette fokuset naturlig nok til å binde boka sammen. Boka er lettlest, og det er stor sjanse for at leseren kan finne minst ett eller flere kapitler som treffer ens eget interessefelt. Selv fikk jeg ikke den ønskede gevinsten i form av nye innspill til mitt kliniske arbeid – men det var jo heller ikke et løfte som var blitt gitt. Dersom du derimot er ute etter en bok som utfordrer teoretisk ved å belyse begreper rundt annerledeshet og sårbarhet, er dette en bok som kan anbefales.

Anmeldt av Kristin Billaud Feragen, spesialpsykolog ved Bredtvet kompetansesenter

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 48, nummer 4, 2011, side